

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek

N^{ro}. 70:

21 Czerwca 1819.

Wiadomości krajowe.

Z Lwowa. — C. K. Rząd krajowy podaje do wiadomości powszechnej, co następuje: Mocą ukazu, datowanego w Petersburgu dnia 31go Grudnia 1818 uchwalono, że wszelkie towary, których wprowadzanie według taryfry z roku 1816 dozwolone jest, nie wymieniać nawet i niewyszczególnionych w oneyże, i które tylko przez porty Petersburski i Odessenski do Rossyi sprowadzane być mogły, odtąd przez Komory Połongską i Jurburską za opłatą cła w pomienionej taryfje ustanowionej i z zachowaniem istjących przepisów bezprzeszkodnie wprowadzane być mogą.

Z Innsbrodu donoszą: „Liczba Anglików, którzy tu od czasu do czasu przybywają, nie była jeszcze nigdy tak znaczna, jak teraz; ku końcowi ostatniego tygodnia tłoczyły się powozy, a austeryjskie pełne były tych cudzoziemców; wszelako pobyt ich w mieście tużyszem nie jest na czas dłuższy, a sposób życia gospodarniejszy, niż jeszcze przed kilkoma laty. Wszyscy powracają z Włoch, gdzie przepędzili zimę i wiosnę, z tam zaś udają się częścią do Szwajcaryi, częścią do Niemiec. Dowiadujemy się od nich, że podczas pobytu w Rzymie NN. Cesarstwa Ichmć Austriackich, przeszło 40,000 samych Anglików tamże znajdowało się.“

Wiadomości zagraniczne.

T u r c y j a .

W ostatnich dniach Kwietnia zaszły ważne odmiany w Rządzie; były W. Wezyr Rauf Mehmed Basza przywołany z wygnania, został Wielkhorządcą w Tekke, a poprzednik jego Sert Mahmud Basza, Rządcą w Iczeli; Tasir Bey brat byłego W. Wezyra mianowany Renclerzem Mustego, a dotychczasowy Bostandzy Basza zrzucony z urzędu, który obiał po nim iab zwyczaj Basz Haasec-

ki. — Dalej donoszą z Konstantynopola pod dniem 16ym Kwietnia: „Przez kilka dni zachodziły tu krwawe bitwy Janczarów z innymi żołnierzami. Pierwszy podobny wypadek zdarzył się przed 10 dniami. Aga chciał uspokoić Janczarów; lecz ci porwali się przeciwko niemu; wystrzelono nawet do niego, i z tradnością uszedł niebezpieczeństwa. Poźniey przecieź kazął schwytać hersztów i aducić; lecz to zdarzenie pozbawiło go urzędu, z którego zrzucony, uciec się musiał na wygnanie, do Rodesto. Odtąd zaś wzmożyły się rozruchy. Z małej przyczyny powstała wczoraj nowa kłótnia między korpusem Kumbaradachi i robotnikami w zbrojowni. Wieczorem przyszło do bitwy, w której zwycięstwo przechyliło się koleją na obie strony. Opanowali naprzód Janczarowie zbrojownię, dobyto się potem wzajemnie do ich koszar, lecz bramy tameczne zatarasowano i działami obwarowano. Z trudnością potrafił Kapitan Basza przywrócić nieco porządek; lecz dziś rano zaczęła się znowu bitwa, i dotąd jeszcze mieszkańcy tej części miasta bardzo się lękają, aby nie podpalono ich domów. Z obu stron niemało już ludzi zginęło lub ranionemi zostało. Naczelne władze wojskowe starają się ile możności uspokoić rozjątrzonych; cō jednak dotąd pomysłnego nie wzięto skutku. — Uznana nareszcie Porta kraywdę, wyrządzoną okrętowi Rossyjskiemu w tutejszym porcie. Reis-Effendy napisał list do Barona Strogonoff, Posła Rossyjskiego, przyrzekając ukarać winnych, a na pojednanie przysłał mu zwyczajne w podobnym razie podarunki, złożone z kwiatów i owoców. — W stolicy i w pobliskich mało słychać było o zarazie morowej, mniej zaspokajające atoli były wiadomości z Smirny i dawały powód do słusznej obawy.

Kraie Barbaryjskie.

Wiadomości z Tnnetu wystawiają zgodnie okropny obraz spustoszeń, które zaraza morowa rząda w tem nieszczęśliwym mieście.

Jad *Typhus*, z którego powstaje, ma być jeszcze straszliwszym; nim zarażeni dostają 5 do 6 wielkich pęcherzy na ciele i najczęściej w 24 godzin umierają. Miasto Tunis postradało już przeszło połowę ludności swojej, a miejsc w głębi Kraju zamieniły się po największej części w pustynię. Trzody bez pasterzy i właściciele błakają się po polach, zboże gnie na pniu, a najstraszliwszy niedostatek żywności panuje już wszędzie. Do tego łączy się jeszcze powstanie Arabów, którzy pod dowództwem Kalify Trypolitańskiego ruszyli przeciwko Tunis. Minister Soliman Kiaia stanął na czele wojska, dla odparcia ile możności tego napadu.

Wielka Brytania.

Dnia 24go z rana o godzinie 4tej Xiężna Kent powiła szczęśliwie córkę. Jej Królewicowska Mość i nowonarodzona Xiężniczka znajdują się przy dobrem zdrowiu. — Gazeta dworska Londyńska z d. 22. Maia umieściwszy obszerny opis uroczystości podczas przyjmowania Posłów Perskiego i Algierskiego, donosi także o posłuchaniu, które mieli u Xięcia Rejenta Algierskiego Posłowie Austriacki, Sycylijski i Neapolitański. Pierwszy z nich oddał list N. Władcy swojego z ozdobami orderów S. Szczepana, żelaznej korony i Leopolda; obadwa drudzy oddali listy od swoich Monarchów. List Króla Jmci Sycylijskiego zawierał doniesienie o zasłużeniu Jego Wnuczki z Infantem Hiszpańskim. — Gazety Londyńskie *Kurier*, *Morning post* i sam nawet dziennik opozycyjny *Times* okazały wielką radość z oświadczenia Francuzkiego Ministra sprawiedliwości w Izbie Deputowanych, że Król Jmci nie przywoła nigdy wiarołomnych po trzykroć morderów Brata swojego, tudzież z uchwały tejże Izby względem przystąpienia w tej mierze do dziennego porządku.

Francyja.

W piśmie podanem przez Prafatow Francyi Izbie wyższej przeciwko niedozwolonemu umieszczeniu słów „Religiia Chrześcijańska“ w artykule o karach za przestępstwa prasy (obacz. N. 133/67 gazety naszej) wyrażono między innymi: „Między obrotami, użytymi na pokonanie projektu do oznaczenia kar za obrazę Religii, był i ten, aby wyobrażenia pomieszać. Pytano się, co jest Religii? i utrzymywano, że słowo to nie podaje żadnego pewnego wyobrażenia, i nie cechuje przylączo-

nego doń znaczenia. Tak więc wyraz znany powszysthie czasy i we wszystkich Kraiach stałby się za naszych czasów niezrozumiałym, i ród ludzki używałby go, nie przywiązując doń żadnego pewnego znaczenia, lub nie rozumiając tego, o czem mówi? Każda nauka, o której mniemamy, że wyszła od Bóstwa, jest Religiią, w nayrozciąglejszem znaczeniu tego słowa, każda Religii ma swoje Dogmata, swoją naukę moralną i swoje obrzędy. Lecz Deizm, odrzucający wszelkie objawienie, nie zasługuje imienia Religii, Deizm, który prawo to upoważnia; a rozprawa względem tegoż jeszcze doń zachęca..... Twierdzić, że kary oznaczone za targnięcie się na moralność, zastaniają także i Religiię od wszelkiej obrazy, jest to przeciwko wszelkim prawidłom Logiki i zdrowego rozsądku, wnioskować z części do całości, ze szczegółów do ogółu..... Podług godnych uwagi oświadczeń obrońców tego prawa, jedno jest Religii i moralność, wywodząc pierwiastkowy początek obojga z prostego uczucia, obojga obowiązki na czci iakiegoś stwórcy ograniczając, nie zostawiając obojga innej rękoujny, procz nadziei nieśmiertelności. Ta to jest Religii, i ta moralność, którą broni prawo projektowane! Nieokreślone uczucia, odrzucające fałszywy kierunek ducha, zapoznające ograniczenie rozumu, tłumiące namiętności, złą wolę według upodobania oznaczające, i zaprzeczające niewiarę iako nie istniejącą, mają być teraz jedyną posadą moralności i Religii, jedyną wskazówką tych wszystkich obowiązków, które na nas wkladają! Oboje według tej teorii nie są niczem więcej nad to; co z nich działać chce rozum człowieka pojedynczego..... A któż to zaszozepił w sercu człowieka owe wewnętrzne uczucia, któremi usiłują zastąpić objawienie zewnętrzne, które nawet poważają się stawiać mu naprzeciw? Właśnie też to objawienie, jest jednem z błogostawieństw Religii. Niechayby niewierny zayrzał do własnego serca, a przekonany się, iż nauki Religii, które wyszał w młodości swojej, zostawiły w piersiach jego to drogie i tak dzielne nasienie, iż namiętności niezdolają już więcej utłumić jego zarodów. Karać należy bezbożność, mówią obrońcy tego prawa, skoro zagraża spoykorność towarzyską. Atoli, czyliż bezbożność nie działa tak zawsze inż z samej natury swojej? zrywając albowiem święty węzeł objawienia, łączący ludzkość z Bogiem, niszczy oraz węzły kojarzące ludzi między sobą, robiąc każdego człowieka własnym Sędzią swoich co do obowiązków, należnych od niego dla bliźnich.... Odwołano się do wolności, row-

ney każdego obrządku;... więc ludzie ci nieznają różnicy między obrazą Religii a sprawami religijnymi, więc nie mają żadnego wyobrażenia; o pismach polemicznych (sporach religijnych) Bossueta, Nikolego, i innych ze strony Katolików, a de Clauda, de Basnage i innych ze strony Protestantów. Nie wiedzą lub wiedzieć nie chcą, że miłość bliźniego, jest pierwszą zasadą wszystkich Gmin Chrześcijańskich. Wszyscy, broniąc różnych nauk swoich, idą za godłem najsławniejszego Polemika Kościoła Chrześcijańskiego S. Augustyna: „Woyna obłąkaniu pokój ludzkości...“ Podczas, gdy niewiara składa się, iakoby się lekka zatargów i zagłady między Gminami Chrześcijańskimi, sama nieprzerwanie rozlewa na nich truciznę. . . . .
My niżej podpisani Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi, Członkowie Izby Parów, podpisaliśmy niniejsze oświadczenie ucząc naszych i naszego przekonania, aby Królowi Jmci, obu Izbom i Kościołowi Gallikańskiemu, równie iak i powszechnemu, wynurzyć uroczyście owe zasady Religii, które odziedziczyliśmy po Ojcach naszych, a których wierne i sumienne zachowanie dla Następców naszych przykazuje nam święta powinność.“

Zjednoczone Niderlandy.

Izba niższa przyjęła większością 53 przeciwko 33 kreskom projekt do prawa względem nowej opłaty od kawy, którą uznano za artykuł zbytkowy. Dnia 22. Maia obiedwie Izby zgromadziły się w jedno posiedzenie, i rozwiązane zostały mową, którą Minister spraw wewnętrznych miał imieniem Króla Jmci, a w której wyraził zadowolenienie Królewskie z gorliwości, okazanej przez Członków Izby obu w rozprawach nad przedłożonemi im projektami do praw i z rezultatów onychże.

Prussy.

Podczas festynu na którym Rodzina Królewska zgromadziła się dnia 28go z. m. na wyspie Pawiey, Król Jmć przez przypadkowe trącenie w twarz odniósł uszkodzenie, które atoli nie było niebezpiecznem, i spodziewano się, że wkrótce zagojenem będzie. — Dnia 27go między gadziną 5tą i 6tą wieczorem Xiężna Kumberlandy powiła syna. — Dnia 14. i 15. Maia, odprawiły się popisy wojskowe pod Berlinem; dnia zaś 2go b. m. miał Król Jmć udać się na popisy wojskowe w Kraiu, zaczawszy od Pomeranii. — Tay-

ny Rados Jordan wyjechał dnia 24go do Drezna iako nadzwyczajny Posel i pełnomocny Minister Dworu Berlińskiego. — Pruska gazeta Stanu oświadcza, że wieść, iakoby Prusy część Ślązka odstępowaty Austryi, a za to otrzymać miały posiadłości Bawarskie po lewym brzegu Renu, jest bezzasadną zgłoszą. — Taż sama gazeta sprostowała wiadomości o utworzeniu najwyższej Władzy sądowej (Sądu kassacyjnego) dla W. Xięstwa Niżsoreńskiego, w ten sposób, że Władza ta zostanie będzie w Berlinie, a Sąd kassacyjny w Kolonii. — Król Jmć wydał dwa rozporządzenia: 1.) że Szlachta w Polsce Pruskiej nie może już więcej uchylać włościaków od ich posiadłości; 2.) że Królewski Dyrektoryat ubogich w Berlinie uchylonym a żywienie ich tamczey Gminie mieyskiej poruczone zostaje, do czego Szarb Królewski rocznie po 75,000 talerów dopłacać będzie. — Znany process przeciwko Pułkownikowi Massenbachowi ma według pism publicznych być już rozstrzygnionym, Massenbach miał postradać swą rangę i skazanym zostać na 14 letnie więzienie wtwierdzy. — Od dnia 30go Kwietnia przybyło do Koblencyi 10 okrętów na których znajdowało się 223 emigrantów z Wirtembergu, Szwajcaryi i Alzacyi, przenoszących się do Ameryki. Rząd Pruski ponowił rozporządzenie, że żaden emigrant nie może przebywać przez Prussy bez paszportu od Poselstw Pruskich. — Radca nadworny Beckedorff otrzymał od Króla Jmci pochlebny list i medal za pismo pod tytułem: „Do młodzieży Niemieckiej, o zwłokach Kocebuego.“ — Dnia 2. Maia miano w teatrze Królewskim odprawić uroczystość na pamiątkę P. Kocebuego; P. Jester ułożył żale Bogini Thalii nad stratę jednego z iey polubienców; ledwie atoli podniesiono zastonę, alizci część Publiczności zaczęła domagać się spuszczenia iey nazad i zaniechania obchodu żałobnego; co też i nastąpiło. Sztukę na dzień ten przeznaczoną grano bez przeszkody. — 158 Prusaków powodowało się rozkazowi Królewskiemu i opuścilo uniwersytet w Jenie. (Gazeta Berlińska donosi, że Grecy i Austryjacy, nie czekając rozkazu swych Rządów, rzeczonu uniwersytet opuścili.) — Naczelny Prezydent w Poznaniu, P. Zerboni di Sposetti ogłosił, że iego usiłowania, aby z Rządem Królestwa Polskiego ułożyć się względem stosownego rozdzielienia Parafii granicą przeciętych, bezskutecznymi zostały, i że Rząd Polski nie uchylił wydanych dawniej zakazów względem wszystkich gotowych wy-

płat i naturalnych danin niszcanych przez mieszkańców Polskich, Kościołom Pruskim. — Ma przeto także i ze strony Pruskiej zachowane bydzć ściśle podobne postępowanie; a zatem odmownione bydzć mają Duchownym i Kościołom Polskim wszystkie dochody, pobierane w obwodach rządowych Poznańskim i Brombergskim, wszystkim zaś mieszkańcom W. Xięztwa Poznańskiego zabroniono wydawać cokolwiek z pomienionych należitości Rządowi Polskiemu, i rozkazano składać te wszystkie daniny do Kass Rządowych Pruskich na wynagrodzenie Duchowieństwa Pruskiego za uymę jego przychodów. — Z Berlina donoszą pod dniem 13. Maja: „Niektórzy z kaznodzieiów naszych dopuścili się niedawno w kazaniach swoich dawania przytyków względem podwyższonych podatków. Trzymali się oni zapewne innego textu, aniżeli tego, który opiewa: „Odday Cesarzowi, co jest Cesarzkiego.“ — Według Pruskiej gazety Stanu Prusy wschodnie i zachodnie, tudzież W. Xięztwo Poznańskie płaciły dotąd ogółem rocznego podatku 7,508,667 talarów i 19 srebrnych groszy, oprócz 21,944 talarów i 19 srebr. gr., które Menoniści i Żydzi w części Krain należącego dawniey do Xięztwa Warszawskiego dawali za uwolnienie ich od służby wojskowej. Z tej ogólney ilości podatków przypadało na Prusy wschodnie 3,579,491 tal. 8 śr. gr.; na Prusy zachodnie 2,401,559 tal. 19 śr. gr.; na W. Xięztwo Poznańskie z Bydgoszczą 1,527,616 tal. 15 śr. gr. Wypada więc na każdego z 919,580 mieszkańców w Prussach wschodnich po 3 tal. 21 śr. gr. i 4 fen.; na każdego zaś z 581,971 mieszkańców w Prussach zachodnich po 4 tal. 3 śr. gr. i 1/2 fen.; a na każdego z 847,800 mieszkańców w W. Xięztwie Poznańskim po 1 talarze 19 śr. gr. 3 fen. Do tego stosunku przydać wypada uwagę, iż same Clo, aliczy i opłata konsumpcyyna, wynosily przeszło połowę całkowitey ilości podatków, to jest, 4,027,000 talarów. — Dla handlu Monarchii Pruskiej przeznaczono składy Towarów w miastach: Memlu, Królewcu; Tylży, Gdańsku, Elblągu, Toruniu, Szczecinie, Bydgoszczy, Poznaniu, Wrocławiu, Raciborzu, Głogowie, Berlinie, Potsdamie, Frankfórcie, Kottbus, Magdeburgu i t. d. Oprócz tego będą składy na wszystkich głównych komorach celnych.

Szwecyia i Norwegiia.

Wyszly niedawno drugi roczny zeszczyt pisma pod tytułem: „Europa przez L. Lū-

dersa“ zawiera obraz statystyczny Szwecyi i Norwegii, który iak brzmi przemowa, przez panującego teraz Króla tych Państw obojga autorowi dostownie udzielony został. Napis: „Skandynawii“ uczy nas, że starożytnie to nazwisko owych Państw północnych na nowo iest przyjęte; że Szwecyia nie ma już żadnych długów zagranicznych, ponieważ wszystkie spłacił Król terażniejszy; że zbroyna siła lądowa Szwedzka 125,000 ludzi wynosi i zawsze iest zupełna; że woysko Norweskie 19,000 liczy, i że zbroyna siła morska w dobrym znajduje się stanie. Dawniey sprzedawne były w woysku Szwedzkim wszystkie wyższe stopnie Officerskie tudzież urzędy Gubernatorów Prowincyy. Rząd terażniejszy uchylił te nadużycia łożeniam ofiar największych i otworzył drogę do zaszczytów ubogim również iak i bogatym. Dalej zawiera powyższe pismo; że od czasu przybycia Króla terażniejszego rolnictwo i fabryki podzwignęły się bardzo; że połączone Państwa posiadają 1900 okrętów kupieckich, z których połowę w czasie wojny iako korsarzy ubroić można; że akademia rolnicza utworzona i 160,000 talarów nposażona została; etc. etc. — Według ogłoszonego obrachunku długów Stanu, wynosily takowe (wizne szczególnie wierzytelom krajowym) 6,371,862 talarów bankowych. — Dnia 4. Maja wybuchnął pożar w składzie drzewa budowniczego między Chrystyianią a przedmieściem Waterland, i obrócił w perzynę ogromny skład tramów, drzewa budowniczego, tudzież warsztat lin z całym materyiałem.

Królestwo Polskie.

Z Warszawy d. 5. Czerwca. — Dnia 2go b. m. iako w uroczystość w Imieniu N. Cesarzowica, W. Xiążęcia Konstantego Pawłowicza, JO. Xiążę Namiestnik Królewski, Władze krajowe, iako też Jenerałowie i Officersowie woysk tu stojących, składali powińszowania Wielkiemu Xiążęciu, który zaraz potem udał się na Nabożeństwo do Kaplicy Greckiey w Zamku. Podobnież odprawiono solenne Nabożeństwo w kościele Metropolitalnym w obecności Władz. Na obiedzie danym potem przez JO. Xiążęcia Namiestnika spełniano zdrowia, N. szczęśliwie nam Panującego Monarchy, NN. Cesarzowych, N. Cesarzowica W. Xięcia Konstantego i cały N. Cesarzów Królewskiej Rodziny. Powszechnie miasta oświecenie ukończyło obchód dnia tego.